משניות מבוארות

מסכת סוטה פרק ט

כְּעֵין חִצִּין בִּידֵיהֶן, וְכָל הַמְבַקֵּשׁ לְחַזֵּר, הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ שֶׁל זְקִינָהּ לְכַפֵּף אֶת שִׁוּקוֹ לְתָחוֹ שׁוּקוֹ, שֶׁתְּחַתֶּיהָ נִיסָּה. שֶׁהַנִּיסָּה תְּחִלָּה הַנִּפְיָלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א ד), "נָס יִשְׂרָאֵל לְמִנִי פְלִשְׁתִּים וְגַם מְגֹפָה גְּדוֹלָה הָיְתָה בָעָם", וְהֵלְמֵן הוּא אוֹמֵר (שם לא, א) "וַיָּנֻסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים" וגו'.

ז בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת. אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה, הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִילּוּ חָתָן מִחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה. אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת חוֹבָה, הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִילּוּ חָתָן מִחֶדְרוֹ וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ:

פרק ט א עֶגְלָה עֲרוּפָה, בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כא) כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה, וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ, שְׁלֹשָׁה מִבֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם הָיוּ יוֹצְאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה, וְשִׁבְעָה זְקֵנִים, וְשִׁבְעָה שֹׁפְטִים, אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין, אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא לְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין. נִמְצָא מִכָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְאֵין יְרוּשָׁלַיִם מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה: **ג** נִמְצָא רִאשׁוֹן בְּמָקוֹם אֶחָד וְגוּפוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, מוֹלִיכִין הָרֹאשׁ אֵצֶל הַגּוּף, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אוֹמְרִים לוֹ, הַסְּתֻם הַגּוּף בְּמְקוֹמוֹ נָפָל. וְהָרֹאשׁ הֵיךְ הַגִּלְגֻּל לְמָקוֹם אַחֵר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מוֹלִיכִין הַגּוּף אֵצֶל הָרֹאשׁ, הָרֹאשׁ נָפָל וְהַגּוּף נָפָל לְהַלָּן, נִמְצָא מְקוֹמוֹ שֶׁל מֵת הוּא הָרֹאשׁ. **ד** מֵאֵין הָיוּ מוֹדְדִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִטְּבוּרוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִמְּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה חָלָל, מְצַוְּארוֹ: **ה** בִּסְרוּתוֹ זְקֵנֵי יְרוּשָׁלַיִם וְהֶלְכוּ לָהֶן. זְקֵנֵי אוֹתָהּ הָעִיר מְביאִין עֶגְלַת בָּקָר (שם) אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל, וְאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהּ, וּמוֹרִידִין אוֹתָהּ לְנַחַל אֵיתָן. וְאֵיתָן כְּמִשְׁמָעוֹ, קָשֶׁה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אֵיתָן, כָּשֵׁר. וְעוֹרְפִין אוֹתָהּ בְּקוֹפִיץ מֵאַחֲוֹרֶיהָ. וּמְקוֹמָהּ אָסוּר מִלְּזָרֵעַ וּמִלֶּעֱבוֹד, וּמִתֹּר לִזָּרֵעַ וְלַעֲבוֹד שָׁם אֲבָנִים: **ו** זְקֵנֵי אוֹתָהּ הָעִיר רוֹחֲצִין אֶת יְדֵיהֶן בַּמַּיִם בְּמָקוֹם עֲרֵיפָה שֶׁל עֶגְלָה, וְאוֹמְרִים, (שם) יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ. זְכֹר עַל דַּעְתְּנוּ בֵּית דִּין שׁוֹפְכִי דָמִים הָן, אֶלָּא שֶׁלֹּא בָא לְיָדֵינוּ וּבְעֵינֵינוּ בְּלֹא מָזוֹן, וְעַל יְדֵי זֶה נִגְרַם מִיתָתוֹ. וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנַּחְנוּהוּ בְּלֹא לְוָיָה. וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים בְּלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ (שם ח) "כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה' וְאַל תִּתֵּן

מסכת סוטה פרק ט

משניות מבוארות

ז בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁחוֹזְרִים כֹּל אֵלּוּ וְיֵשׁ שֶׁאֵין יוֹצְאִים מִבֵּיתָם בְּמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת, שֶׁרוֹצִים יִשְׂרָאֵל לְהִלָּחֵם עַם שְׁכֵנֵיהֶם. אֲבָל בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה שֶׁלְּחַמוּ עַל שְׁבִעָה עַמִּים שֶׁהָיוּ בְּאָרֶץ, וְכֵן מִלְחֶמֶה בְּעִמְלֵק הַכֹּל יוֹצְאִין, אֲפִילּוּ (ויאל ב, טז) "חָתָן מֵחִדְרוֹ וְכַלָּה מֵחֻפָּתָהּ". אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמִלְחֶמֶת מִצְוָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ הָאֻמּוֹת, דָּבָר זֶה מִלְּחֶמֶת מִצְוָה רַב אוֹ מַתִּר לְבַטֵּל הַמִּצְוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ הָאוֹיְבִים, דְּתָנֵא קַמָּא קָנֵא לְיֵה רְשׁוּת, וְרַבִּי יְהוּדָה קָרֵי לְיֵה מִצְוָה.

פֶּרֶק ט כְּתוּב בְּתוֹרָה (דברים כא, א) "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בְּאֲדָמָה" וגו' (שם ב) וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ וּמָדְדוּ אֶל הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחָלָל", וְהֵיכִי הַקְרוּבָה מִבֵּיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה בְּדַפְּסֶדֶת בְּמִשְׁנָה. **א)** פֵּרֻשׁת עֶגְלָה עֲרוּפָה שֶׁהַזְּקֵנִים אוֹמְרִים (שם ז) "יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה", וּמַה שֶּׁהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים (שם ח) "כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל", בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מֵאֲמָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א) "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בְּאֲדָמָה" וְנֶאֱמַר בְּבִרְכוֹת הַקְּלָלוֹת (שם כז יד) "וְעָנוּ הַלְּוִיִּם וְאָמְרוּ", מַה שֶּׁהָיָה בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, דְּכְתִיב שֵׁם "קוֹל רָם" וְלִקְיִמוּ מְקַבְּלֵת הַתּוֹרָה דְּכְתִיב (שמות יט, יט) "הָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל", אֵף כָּאן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְסָדֵר עֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא, א) "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בְּאֲדָמָה, שֶׁזְّקוּקִין לְהַבִּיא עֶגְלָה עֲרוּפָה לְמִי שֶׁהָיָה הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם לֹא בָּאוּ אֶלָּא לְמֻדָּד", כְּדֵלְהָלֵן בְּמִשְׁנָה ה', **שלשה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאין**, דְּ"זְקֵנֶיךָ" הֵן שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שִׁקּוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, **רבי יהודה אומר, חמשה** מבית דין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם יוֹצְאִין **שבעה** וְאֵין בֵּית דִּין שִׁקּוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד: **ב** נִמְצָא מִכָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת, מֵעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין, אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא לְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. אוֹמְרִים לוֹ, הַסְּתֻם הַגּוּף בְּמָקוֹם נָפָל, וְהָרֹאשׁ הֵיכָן הִגְּלַגֵּל לְמָקוֹם אַחֵר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מוֹלִיכִין הַגּוּף אֵצֶל הָרֹאשׁ, הָרֹאשׁ נָפָל וְהַגּוּף נָפָל לְהַלָּן, נִמְצָא מְקוֹמוֹ שֶׁל מֵת הוּא הָרֹאשׁ. **ד)** מֵאֵין הָיוּ מוֹדְדִין, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מִטְּבוּרוֹ דְּסוֹבֵר עִקָּר חִיּוּת הָאָדָם מִן הַטַּבּוּר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִמְּקוֹם דְּכְתִיב (בראשית ד, ט) "כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו". **רבי אליעזר בן יעקב אומר, מודדין ממקום שנעשה חלל לגבי מצוארו** דְּכְתִיב (יחזקאל כא, לד) "אֶל צַוָּארֵי חַלְלֵי רְשָׁעִים" רוֹאִים שֶׁהֶחָלָל נִקְרָא מִן הַצַּוָּאר. **ה)** נִסְּתוּ זְקֵנֵי יְרוּשָׁלַיִם וְהֶלְכוּ לָהֶן, שֶׁלֹּא בָּאוּ אֶלָּא לְמֻדָּד. **זקני אותה העיר מביאין** (דברים כא, ג) "**עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל**" שֶׁלֹּא שִׁמּוּ עָלֶיהָ עֹל וְלֹא מְשָׁאוּ. **וְאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהּ** דְּכְתִיב (במדבר יט, ב) "גְּזֵי פָּרָה אֲדֻמָּה "אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם", "בָּהּ" פּוֹסֵל מוּם, וְאֵין מוּם פּוֹסֵל בְּעֶגְלָה, **וּמוֹרִידִין אוֹתָהּ לְנַחַל אֵיתָן**, עֲמֹק בְּאֶרֶץ שֶׁהִיא מְקוֹם אֲבָנִים וְקָשֶׁה, שֶׁלֹּא יַעֲבֹד. **וְאֵיתָן כְּמִשְׁמָעוֹ** דְּהַיְנוּ **קָשֶׁה**. וְרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ נַחַל אֵיתָן שֶׁשּׁוֹתֶה בְּחִזְקָה. **אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אֵיתָן, כָּשֵׁר** דְּלֹא נֶאֱמַר אֵיתָן אֶלָּא לְמַצְוָה לְכַתְּחִלָּה. וּבְסִפְרֵי יְלִיף לֵהּ מִדְּכְתִיב (דברים כא, ד) "וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל" וְלֹא כְּתוּב "אֵיתָן". **וּמוֹרִידִין** קוֹצֵץ **אוֹתָהּ שֶׁם בְּקוֹפִיץ** סָכִין בְּזוֹל, **מֵאַחוֹרֶיהָ** שֶׁל הַצַּוָּאר. **וּמְקוֹמָהּ אָסוּר לְעוֹלָם מִלְّזָרֵעַ וּמִלַּעֲבֹד, וּמֻתָּר לִזְרֹעַ שָׁם פִּשְׁתָּן**, וְלֹא כְּתוּב "וְלֹא יִזָּרֵעַ", וְדָרְשִׁנְן שֶׁהִיא מִזְّרִיעָה שֶׁהִיא בְּגִוּפוֹ שֶׁל קַרְקַע אֵף כָּל עֲבוֹדָה שֶׁהִיא בְּגִוּפוֹ שֶׁל קַרְקַע, לְאֲפוּקֵי לְסֻתָּם אֲבָנִים כְּיָכִיבָא בְּזָה. מֻתָּר. **ז) זְקֵנֵי אוֹתָהּ הָעִיר**, רוֹחֲצִין אֶת יְדֵיהֶן בַּמַּיִם בְּמָקוֹם עֲרֵיפָה שֶׁל עֶגְלָה, דְּכְתִיב (שם ט) "וְכל זְקֵנֵי הָעִיר הַהִיא הַקְּרוֹבִים אֶל הֶחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם וגו'", **וְאומרים** (שם ז) "**יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכוּ אֶת הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ". זְכֹר עַל דַּעְתֵּנוּ עֲלֻמָה שֶׁזְּקֵנֵי בֵית דִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים הֵן, אֶלָּא שֶׁלֹּא בָּא לְיָדֵינוּ וּבְעֵינֵינוּ בְּלֹא מָזוֹן, וְעַל יְדֵי זֶה נִגְרַם מִיתָתוֹ. וְלֹא רְאִינוּהוּ וְהִנַּחְנוּהוּ בְּלֹא לְוָיָה. וְהַכֹּהֲנִים אוֹמְרִים בְּלִשּׁוֹן הַקֹּדֶשׁ** (שם ח) "**כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ ה' וְאַל תִּתֵּן**

יִשֵּׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. **וְאת הַנּוֹקְפִים** מִכָּה שֶׁהִיוּ מִשְׁתָּרְעוֹת לְעֵגֶל שֶׁל קְרָבָן בֵּין קַרְנָיו שֶׁיִּפֹּל דָּם בְּעֵינָיו וְלֹא יִרְאֶה, וְיִהֵא נֹחַ לְקָשְׁוָתוֹ לְשָׁחְטוֹ, וְנִרְאֶה כְּמַסִּיל מִים בְּקַרְקָרִים. וְעִמְּדוּ הוּא וְתִקְנוּ לָהֶם שִׁבְעָה בְּקַרְקַע לְהַכְנִיס צוֹאר הַבְּהֵמָה, **וְעוד יָמִים הָיָה פִּטִּיט מִכָּה בִּירוּשָׁלַיִם** בְּחֹל הַמּוֹעֵד שֶׁהָיוּ חֲרָשִׁי הַמּוּם וּבְרָזֵל עוֹשִׂים מְלֶאכֶת דָּבָר הָאָבֵד וְהָיוּ מִכִּין בְּפִטִּיט, וְיוֹחֵנָן בְּטֶלוֹ וְאִסְרוּ לַעֲשׂוֹת מְלֶאכָת מִכָּה בְּפִטִּיט, וּמִשּׁוּם דְּיֵשׁ לוֹ קוֹל וְהָיוּ פִּרְסוֹם וְהָיוּ וְלוּוּל לְחֹל הַמּוֹעֵד. **וּבִימֵי אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאל לַחֲבֵרוֹ, שֶׁהַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת מִעֵם הָאָרֶץ הָיָה צָרִיךְ לִשְׁאל אוֹתוֹ שֶׁמָּא הָיָה מַעֲשֵׂר, וּכְשֶׁבָּא לְשָׁאל הָיָה צָרִיךְ לִשְׁאל אֶת הַמּוֹכֵר, כְּבָר נִרְאָה שֶׁהָאֲנָשִׁים לֹא הָיוּ מְפָרְשִׁים תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂרוֹת, כִּי לֹא הָיוּ לְהַסְפִּיק עֲשִׁירִית הַמְּפֹרֶשֶׁת, וְתִקְנוּ לָהֶם שֶׁיִּקְרְאוּ שֵׁם יְקַיְּמוּ לְפִי רֹב יְתֵנוּ הַמְּעוּרָבוֹת מַעֲשֵׂר לְכֹהֵן. שֶׁזֶּה אִסּוּר לְזָרִים, וְהַשְּׁאָר דְּהַיְנוּ מַעֲשֵׂר יוֹתֵל לְעַצְמוֹ, וּמַעֲשֵׂר עֲנִי לְעַצְמוֹ.** **יא) מִשֶּׁבִּטְלָה סַנְהֶדְרִין בִּטְלָה הַשִּׁיר מִבֵּית הַמִּשְׁתָּאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר** (שעיה כד, ט) "**לֹא יִשְׁתּוּ שִׁיר יַיִן וגו'**. וּכְתִיב (איכה ה, יד) "זְקֵנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ בְּחוּרִים מִנְּגִינָתָם", כְּשֶׁבִּטְלוּ זְקֵנִים הַיּוֹשְׁבִים בַּשַּׁעַר, הָיְנוּ סַנְהֶדְרִין, דְּכְתִיב (דברים טז, יח) "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ", בִּטְלוּ הַבְּחוּרִים מִנְּגִינָתָם. וְקַיְּמוּ בְּשֵׁם רַב הַאי גָּאוֹן הָיְנוּ שִׁיר שֶׁל אַהֲבָה, אֲבָל שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְנֻבָּל כָּל יִשְׂרָאֵל לוֹמַר בְּבֵית חֲתֻנָּה. **יב) מִשֶּׁמֵּתוּ נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים, בִּטְלוּ אוּרִים וְתֻמִּים**, דְּבִימֵי חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי, שֶׁהָם נִקְרָאִים נְבִיאִים אַחֲרוֹנִים שֶׁהָיוּ בְּבֵית שֵׁנִי, לֹא הָיָה אוּרִים וְתֻמִּים. **מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בִּטֵּל הַשְּׁמִיר**, תּוֹלַעַת שֶׁבְּרִיבוּעַ שֶׁעוֹרוֹת, וְהָיוּ מְרַאֲיִן אוֹתוֹ אֶבֶן אֲבוּי אִפּוֹד וְהָם הִנְקַבּוּ מְפֵלַיְהֶם, תְּאַתְּנָה. שֶׁכְּשֶׁנִּנְקַעַת בִּימוֹת הַחַמָּה אֵינָהּ חֹסֶרֶת כְּלוּם. דְּכְתִיב (שמות כח, כ) "בַּמֻּלְאוֹתֹם" שֶׁהָיוּ צְרִיכוֹת לִהְיוֹת שְׁלֵמוֹת **וּנְפֹת צוּפִים**, דְּבַשׁ הַבָּא מִן הַצּוּפִים, הֲרֵנִי הַגְּבוֹהִים שֶׁמִּשָּׁם צוֹפִים לְמָרְחוֹק, **וּפִסְקוּ אַנְשֵׁי אֲמָנָה**, אֲנָשִׁים שֶׁמַּאֲמִינִים בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵינָם דּוֹאֲגִים לְחָסְרוֹן, לְזַהֵר מִמְּמוֹנָם לְהַזִּיר מִצְוָה וְלְצָדְקָה וּלְהוֹצָאוֹת שֶׁאֵינָם טוֹב, שֶׁנִּטְּהֲרוּ בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְסוֹמְכִין עָלָיו, **שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים יב, ח) **"הוֹשִׁיעָה ה' כִּי גָמַר חָסִיד" וגו'**, וְסִיֵּמָה דִּקְרָא "כִּי פִּסּוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם", וְדָוִד אָמְרוּ מִן הָעִנְיָנוֹת כְּשֶׁיִּחְבְּרוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. **דְּבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִיום שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין שִׂמְחָה בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים כט, ד) "**הַנְּטֻעוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין שִׂמְחָה בְּיִשְׂרָאֵל, נִטְּלוּ הַנְּטֻעוֹת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין שִׂמְחָה בְּיִשְׂרָאֵל**. **יג) רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הַטָּהֳרָה נִטְּלָה אֶת הַטְּעוּם וְאֶת הַרִּיחַ. הַמַּעֲשֵׂרוֹת נִטְּלוּ אֵת שֹׁמֶן הַדֶּבֶן. (וְחֲכָמִים אוֹמְרִים), הַזִּנּוּת וְהַכְּשָׁפִים כְּלוּ אֵת הַכֹּל:**

דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל". לֹא הָיוּ צְרִיכִים לוֹמַר סוֹף הַפְּסוּק (שם) **"וְנִכַּפֶּר לָהֶם הַדָּם"**, שֶׁאֵין זֶה מִדְּבְרֵי הַכֹּהֲנִים, **אֶלָּא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבַשַּׂרְתָּן, אִימְתֵי שֶׁתַּעֲשֶׂוּ כָּכָה הַדָּם מִתְכַּפֵּר לָהֶם. ז) נִמְצָא הַהוֹרֵג עוד שֹׁלֹשׁ נְעָרְפָה הָעֶגְלָה,** אַף עַל פִּי שֶׁכֵּן הַדִּרְדְּרִיּוֹת לְגַמְּל אֵיתָן, **תֹּצֵא וּתְרָעֵה בְּעֵדֶר.** דְּהַיְנוּ שֶׁהִיא חֹלֶין גְּמוּרִים, אֲבָל כְּשֶׁנִּמְצֵאת הַהוֹרֵג **מִשְׁנַעֲרְפָה הָעֶגְלָה, תִּקְבֹּר בְּמְקוֹמָהּ.** שֶׁאִסּוּרָהּ בְּהֲנָאָה. **שֵׁעֶל סָפֵק בָּאת מִתְחַלְּתָהּ, כְּפָרָה סְפֵקָה וְהֶלְכָה לָהּ.** דְּהַיְנוּ הִיא עִשְׂתָה אֶת שֶׁלָּהּ, וְלָכֵן **לֹא יִעָשֶׂה בָּהּ עֲרִיפָה וְעֶגְלָה אַחֵר כָּךְ נִמְצָא הַהוֹרֵג, דַּיי זֶה יְהָרֵג.** דְּכְתִיב (במדבר לה, לב) "וְלָקַרְתֶּם לְנֹס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ כִּי אִם בְּדֶם שֹׁפְכוֹ", וְאִיתָא בְּתַרְגּוּם יוֹנָתָן שֶׁנִּחוֹל חוֹלָיִים יוֹצֵאת מִתּוֹךְ הָעֶגְלָה וּמַגִּיעוֹת לְבֵית הַהוֹרֵג, וּמִתּוֹךְ זֶה יוֹדְעִים הַבַּיִת דִּין שֶׁל הָעִיר שֶׁהוּא הַהוֹרֵג, וְדָנִין אוֹתוֹ. כְּתִיב "לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ", הָא נוֹדַע, אִפּוּלֵי עַל פִּי עֵד אֶחָד אִין עוֹרְפִין. **ח) עַד אֶחָד אוֹמֵר רָאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג, וְעוד אֶחָד אוֹמֵר לֹא רָאִיתִי, שֶׁמַּרְחִיק אֶת הָעֵגֶל שְׁנֵי אַמּוֹת, וְעוד אֶחָד אוֹמֵר לֹא רָאִיתִי, וְכֵן אִשָּׁה אַחַת אוֹמֶרֶת רָאִיתִי, וְאִשָּׁה אַחֶרֶת אוֹמֶרֶת לֹא רָאִיתִי, אִם בָּאוּ שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת אֵינָם עוֹרְפִין, אֲבָל אִם בָּאוּ בְּזֶה אַחַר זֶה לֹא הָיוּ עוֹרְפִין, כִּי הָרִאשׁוֹנָה הֵמִיצוּנוּ הַתּוֹרָה כְּבִי תְרֵי, וְהַשֵּׁנִית הָווּ לֵיהּ אֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם. עַד אֶחָד אוֹמֵר רָאִיתִי, וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא רָאִיתִי, אֵינָם עוֹרְפִין. אֲפִילּוּ בְּזֶה אַחַר זֶה, הָיוּ עוֹרְפִין.** וּמִיהוּ כְּשֶׁנִּנְכַּר בְּגוּפוֹ שֶׁל הַהוֹרֵג, אֲבָל אִם לֹא נִכַּר בְּגוּפוֹ שֶׁל הַהוֹרֵג, אֵינָם עוֹרְפִין. **ט) מִשֶּׁרָבוּ הַרְצָחָנִים, בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה. מִשֶּׁבָּא יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵדָה, וְיוֹסֵי בֶּן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם, בָּטְלוּ הָאֲשׁוּכּוֹלוֹת.** אֲנָשִׁים שֶׁתּוֹרְקִים אֶמֶת בְּלֵי דּוֹפִי, וְהָרְמַבְּ"ם כָּתַב אִישׁ שֶׁהָבֹל בּוֹ, שֶׁמּוֹלֵל כָּל הַמְּעֻלּוֹת וְהַמִּדּוֹת טוֹבוֹת, וְקָתַב רַשְׁ"י דַּעַד יָמֵיהֶם הָיְתָה בַּסַּנְהֶדְרִין בְּיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא לֹא הָיָה כְּמוֹ שֶׁנִּמְסַר מִסִּינַי, וְנִתְּחַלְּקָת הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה בַּסַּנְהֶדְרִין בְּיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב שֵׁם "קוֹל רָם" וְלִקְיִמוּ מְקַבְּלֵת הַתּוֹרָה דְּכְתִיב (שמות יט, יט) "הָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל", אֵף כָּאן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְסָדֵר עֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא, א) "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בְּאֲדָמָה", שֶׁזְּקוּקִין לְהַבִּיא עֶגְלָה עֲרוּפָה לְמִי שֶׁהָיָה הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם לֹא בָּאוּ אֶלָּא לְמֻדָּד, כְּדֵלְהָלֵן בְּמִשְׁנָה ה', **שלשה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאין**, דְּ"זְקֵנֶיךָ" הֵן שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שִׁקּוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, **רבי יהודה אומר, חמשה** מבית דין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם יוֹצֵאין **שבעה** וְאֵין בֵּית דִּין שִׁקּוּל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, וְתָנֵא קַמָּא דְּרֵישׁ שִׁקּוּל מֵיהֲדֵין שִׁבְעָה שִׁקּוּל, **נִמְצָא מִכָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת, מֵעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין, אֵין מוֹדְדִין אֶלָּא לְעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין.** **ב) נִמְצָא הַהוֹרֵג טָמוּן בְּגוּל שֶׁל אֲבָנִים, אוֹ תְּלוּי בְּאִילָן, אוֹ צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין, שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים כא, א) **"בְּאֲדָמָה" וְלֹא טָמוּן בְּגוּל. "וּסְלוּ" וְלֹא תְּלוּי בְּאִילָן, "בְּשָׂדֶה" וְלֹא צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם.** וְנִמְצָאוּ הַמַּגִּיעוֹת לְבֵית הַהוֹרֵג, וּמִתּוֹךְ זֶה יוֹדְעִים הַבַּיִת דִּין שֶׁל הָעִיר שֶׁהוּא הַהוֹרֵג, וְדָנִין אוֹתוֹ. כְּתִיב "לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ", הָא נוֹדַע, אִפּוּלֵי עַל פִּי עֵד אֶחָד אִין עוֹרְפִין. **ח) עַד אֶחָד אוֹמֵר רָאִיתִי אֶת הַהוֹרֵג, וְעוד אֶחָד אוֹמֵר לֹא רָאִיתִי, שֶׁמַּרְחִיק אֶת הָעֵגֶל שְׁנֵי אַמּוֹת, וְעוד אֶחָד אוֹמֵר לֹא רָאִיתִי, וְכֵן אִשָּׁה אַחַת אוֹמֶרֶת רָאִיתִי, וְאִשָּׁה אַחֶרֶת אוֹמֶרֶת לֹא רָאִיתִי, אִם בָּאוּ שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת אֵינָם עוֹרְפִין, אֲבָל אִם בָּאוּ בְּזֶה אַחַר זֶה, הָיוּ עוֹרְפִין.** וּמֵרֵי דְּשֵׁנִין פְּסוּלִין עֲדוּת, דְּהוֹלְכִין אַחַר רֹב דַּעוֹת. **שְׁנַיִם אוֹמְרִים רָאִינוּ, וְאֶחָד אוֹמֵר לָהֶם לֹא רָאִיתִם, לֹא הָיוּ עוֹרְפִין. ט) מִשֶּׁרָבוּ הָרַצְחָנִין בְּגָלוּי, בָּטְלָה עֶגְלָה עֲרוּפָה.** לְפִי שֶׁמַּכִּירִין בְּהֶן מִי שֶׁרָגִיל לְהָרֵג, וְהָוֵי מוֹדֵעַ מִי הִכָּהוּ. **מִשֶּׁבָּא הוֹרְקְנוס הָיָה רֹאשׁ לְחַבּוּרַת רוֹצְחִין** (תפא"י לה, ה) **וְתִתְיָה בֶּן פְּרִיסָה הָיָה נִקְרָא.** שֶׁהִכֵּה שְׁמוֹ שֶׁלֹּא יָדְעוּ מִמֶּנּוּ הָיָה בַּסַּנְהֶדְרִין בְּיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא לֹא הָיָה כְּמוֹ שֶׁנִּמְסַר מִסִּינַי, וְנִתְּחַלְּקָת הָרִאשׁוֹנָה הָיְתָה בַּסַּנְהֶדְרִין בְּיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב שֵׁם "קוֹל רָם" וְלִקְיִמוּ מְקַבְּלֵת הַתּוֹרָה דְּכְתִיב (שמות יט, יט) "הָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל", אֵף כָּאן בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְסָדֵר עֶגְלָה עֲרוּפָה (דברים כא, א) "כִּי יִמָּצֵא חָלָל בְּאֲדָמָה", שֶׁזְּקוּקִין לְהַבִּיא עֶגְלָה עֲרוּפָה לְמִי שֶׁהָיָה הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם לֹא בָּאוּ אֶלָּא לְמֻדָּד, כְּדֵלְהָלֵן בְּמִשְׁנָה ה', **שלשה מבית דין הגדול שבירושלים היו יוצאין**, דְּ"זְקֵנֶיךָ" הֵן שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שִׁקּוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, **רבי יהודה אומר, חמשה** מבית דין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם יוֹצֵאין **שבעה** וְאֵין בֵּית דִּין שִׁקּוּל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, וְתָנֵא קַמָּא דְּרֵישׁ שִׁקּוּל מֵיהֲדֵין שִׁבְעָה שִׁקּוּל, **נִמְצָא מִכָּן בֵּין שְׁתֵּי עֲיָרוֹת, מֵעִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בֵּית דִּין לְעִיר שֶׁאֵין בָּהּ בֵּית דִּין, אֵין מוֹדְדִ